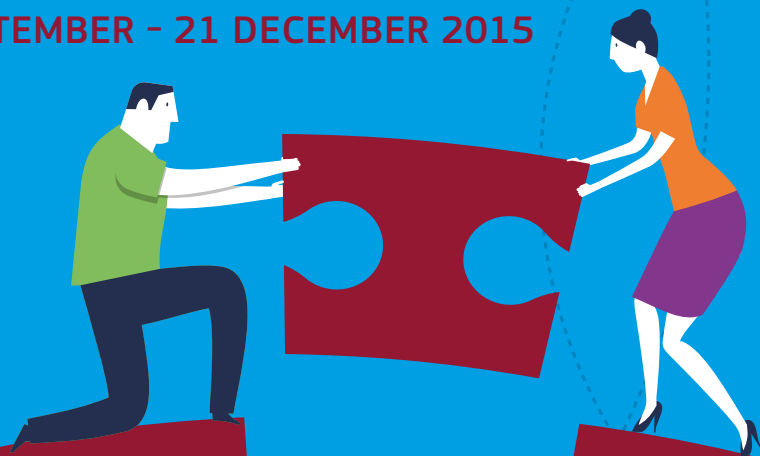

OBSTAKELS OVERWINNEN IN GRENSREGIO'S

BEKNOPT VERSLAG VAN DE OPENBARE ONLINE RAADPLEGING
21 SEPTEMBER - 21 DECEMBER 2015

WETTELIJKE MEDEDELING

Noch de Europese Commissie noch enige namens haar handelende andere persoon kan verantwoordelijk worden gehouden voor het gebruik van de informatie in deze publicatie, noch voor eventuele fouten die ondanks zorgvuldige voorbereiding en controle kunnen voorkomen.

Deze publicatie geeft niet noodzakelijkerwijs de mening of het standpunt van de Europese Unie weer.

**Europe Direct helpt u antwoord te vinden op uw vragen
over de Europese Unie.**

**Gratis nummer (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

*(*) Sommige telefoonaanbieders maken 00 800 nummers niet beschikbaar,
bellen naar deze nummers kan daarom in rekening worden gebracht*

Meer informatie over de Europese Unie is beschikbaar op internet
(<http://europa.eu>).

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2015

Europese Commissie, Directoraat-generaal Regionaal beleid en stadsontwikkeling
REGIO DG 02 - Communicatie
Mevrouw Ana-Paula Laissy
Beaulieuilaan 1
1160 Brussel

ISBN: 978-92-79-57378-1 (print)

ISBN: 978-92-79-57357-6 (PDF)

doi:10.2776/195406 (print)

doi:10.2776/56747 (PDF)

Omslagillustratie: © iStockphoto

© Europese Unie, 2016

Overname is toegestaan mits de bron wordt vermeld.

Printed in Belgium

OBSTAKELS OVERWINNEN IN GRENSREGIO'S

BEKNOPT VERSLAG VAN DE OPENBARE ONLINE RAADPLEGING
21 SEPTEMBER - 21 DECEMBER 2015

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	5
HOOFDSTUK 1: METHODOLOGIE VAN DE OPENBARE RAADPLEGING EN DIT VERSLAG	6
HOOFDSTUK 2: PROFIELEN VAN DE RESPONDENTEN	8
HOOFDSTUK 3: AANGETROFFEN OBSTAKELS	12
HOOFDSTUK 4: BESCHRIJVING VAN DE OBSTAKELS EN VOORGESTELDE OPLOSSINGEN	16
HOOFDSTUK 5: OPVATTINGEN OVER GRENSOVERSCHRIJDENDE SAMENWERKING	30
HOOFDSTUK 6: CONCLUSIES	34
MEER INFORMATIE	36

VOORWOORD

Het verheugt me u de resultaten te presenteren van de openbare online raadpleging over het overwinnen van obstakels in de grensregio's die ik in september 2015 in Wenen/Bratislava heb gelanceerd.

De raadpleging was drie maanden beschikbaar. We hebben 623 reacties ontvangen die in dit verslag worden geanalyseerd en samengevat.

Door naar de mening van burgers, organisaties, ondernemingen en overheidsinstanties in de grensregio's van de Europese Unie te luisteren moest deze raadpleging de belangrijkste obstakels bij interactie over de grenzen en de mogelijke oplossingen ervoor identificeren.

Deze openbare raadpleging maakt deel uit van een bredere oefening onder de naam "grensoverschrijdend overzicht" en vormt in feite een van de drie pijlers. Het grensoverschrijdend overzicht werd gelanceerd vanwege de viering van 25 jaar EU-investeringen in de "Interreg"-programma's die in de hele Unie actief zijn. Ondanks deze lange traditie van grensoverschrijdende samenwerking blijven er moeilijkheden bestaan die niet alleen door middelen van Interreg kunnen worden opgelost: bijvoorbeeld juridische en administratieve belemmeringen en taalbarrières.

Met dit overzicht wil het Directoraat-generaal Regionaal Beleid en Stadsontwikkeling van de Commissie (DG Regio) verschillende soorten overgebleven obstakels met de mogelijke oplossingen hiervoor onderzoeken. De andere twee pijlers in dit overzicht bestaan uit een studie van deskundigen om een inventaris op te stellen van grensobstakels met casestudies ter illustratie, en een reeks workshops voor belanghebbenden over hetzelfde onderwerp.

Zonder alle resultaten hier al te verklappen en uw leesplezier te bederven kan ik al wel vertellen dat de antwoorden een bevestiging zijn van een aantal belangrijke punten waarvan DG Regio al op de hoogte was dankzij

de lange ervaring met grensoverschrijdende samenwerking via Interreg.

Respondenten wezen bijvoorbeeld duidelijk op moeilijkheden gekoppeld aan arbeidsmobiliteit over de grens, belastingheffing en toegankelijkheid die allemaal fundamentele aspecten voor het leven aan de grens vormen maar die vaak negatief worden beïnvloed door de aanwezigheid van juridische en/of administratieve belemmeringen. Verrassender was het misschien dat taalproblemen door veel respondenten als een last worden gezien voor betrekkingen met de buurlanden. Burgers én organisaties vragen met klem om het leren van talen te bevorderen en culturele uitwisseling veel zichtbaarder te stimuleren.

Het grensoverschrijdend overzicht gaat door tot begin 2017 wanneer de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen in een discussienota worden gepresenteerd. Tot die tijd nodig ik u uit om de interessante bevindingen van dit verslag te lezen en erover na te denken.

Corina Crețu
Europees commissaris voor
regionaal beleid

HOOFDSTUK 1

Methodologie van de openbare raadpleging en dit verslag

DE OPENBARE RAADPLEGING

De online openbare raadpleging van de Europese Commissie over het overwinnen van obstakels in de grensregio's werd op 21 september 2015 gelanceerd en duurde drie maanden, tot 21 december 2015. De raadpleging werd in de vorm van een online vragenlijst gehouden met een mix van open en gesloten vragen en was in 23 EU-talen beschikbaar via de tool van EUSurvey.

De vragenlijst was van toepassing op interne grensregio's in de Europese Unie en grensregio's tussen EU-landen en landen van de Europese Vrijhandelsassociatie (EVA) en de Europese Economische Ruimte (EER). Burgers, organisaties, ondernemingen en overheidsinstanties van de EU in de grensregio's werden uitgenodigd hun mening te geven over overgebleven obstakels bij interacties over de grens en om oplossingen voor te stellen om deze te overwinnen. In dit verslag worden de antwoorden geanalyseerd en samengevat.

Na de lancering van de raadpleging door commissaris Crețu werd er een "roadshow" met het hoger management van het Directoraat-generaal Regionaal Beleid en Stadsontwikkeling (DG Regio) georganiseerd om deze oefening te promoten. Er werden elf grensregio's in de EU bezocht⁽¹⁾.

In totaal zijn er 623 reacties op de online vragenlijsten ontvangen. Daarnaast was er een multifunctioneel e-mailadres⁽²⁾ beschikbaar waar respondenten bestanden (zoals

documenten, artikelen en informatiebladen) rechtstreeks naartoe konden sturen. Door 33 respondenten werd materiaal naar deze mailbox gestuurd; 21 daarvan hebben aanvullende informatie aangedragen nadat ze de vragenlijst hadden beantwoord.

Respondenten konden kiezen hoe hun antwoorden werden gepubliceerd. De opties waren:

- ⊕ DG Regio toestemming geven om hun antwoorden volledig, inclusief hun identiteit te publiceren: gekozen door 30% van de respondenten;
- ⊕ DG Regio toestemming geven hun antwoorden anoniem te publiceren: gekozen door 46% van de respondenten;
- ⊕ DG Regio geen toestemming geven hun antwoorden te publiceren, maar wel bestaan dat deze voor analytische doeleinden worden gebruikt: gekozen door 23% van de respondenten.

De antwoorden van mensen die toestemming hebben gegeven voor publicatie, kunnen op de website van DG Regio worden bekeken.

METHODOLOGIE VOOR DIT BEKNOPT VERSLAG

Ongeacht de voorwaarden voor het publiceren van de antwoorden zijn alle 623 bijdragen aan de online vragenlijst opgenomen in het ontwerp van dit beknopte verslag en komen voor verdere analyse in aanmerking. De gegevens die we via de functionele mailbox hebben ontvangen, worden ook verwerkt en komen ook in aanmerking voor de vervolgwerkzaamheden van het grensoverschrijdend inzicht. Deze gegevens zijn echter niet in dit verslag samengevat omdat de aard, het karakter en toepassingsgebied van de bijdragen varieerden en dus moeilijk samen te voegen waren met de gestructureerde antwoorden van de vragenlijst.

In hoofdstuk 2 worden de antwoorden op een reeks “profielvragen” geanalyseerd om een overzicht van de belangrijkste kenmerken van de respondenten te bieden: identiteit, plaats van herkomst, grensoverschrijdende activiteiten en algemeen bewustzijn van grensoverschrijdende samenwerking. Hoofdstuk 3 bevat een analyse van de belangrijkste soorten obstakels waar respondenten op zijn gestuit en de variaties die al naar gelang hun verschillende profielen werden waargenomen. In hoofdstuk 4 wordt er speciale aandacht besteed aan de antwoorden op de open vragen met beschrijvingen van de obstakels en het vinden van oplossingen. Hoofdstuk 5 bevat een analyse van de opvattingen van respondenten over de ontwikkeling van grensoverschrijdende samenwerking in hun regio in de afgelopen tien jaar. Tot slot bevat hoofdstuk 6 de conclusies die uit de antwoorden van de respondenten kunnen worden getrokken.

HOOFDSTUK 2

Profielen van de respondenten

IDENTITEIT EN PLAATS VAN HERKOMST

Van de 623 respondenten van de vragenlijst vormden **particuliere burgers** de grootste groep respondenten met net geen 50% van het totaal (zie afbeelding 1).

Mensen die namens **overheidsinstanties** antwoordden, vormden met bijna een kwart van de respondenten de op één na grootste groep. Van deze overheidsinstanties bestond de overgrote meerderheid (meer dan acht op de tien) uit regionale of lokale overheidsin-

stanties in grensregio's, zoals gemeenten, lokale raden, provincies en regio's. De rest bestond vooral uit nationale overheidsinstanties (voornamelijk afdelingen van ministeries) en individuele Interreg-programma's.

Verder heeft 13% namens een **organisatie** gereageerd. Binnen deze organisaties viel een aantal categorieën te onderscheiden, zoals regionale ontwikkelingsagentschappen, bedrijfs- en industriefederaties, stichtingen en grensnetwerken/grensoverschrijdende informatiediensten.

Alles bij elkaar zijn **onderneming en zelfstandige** goed voor 10% van de antwoor-

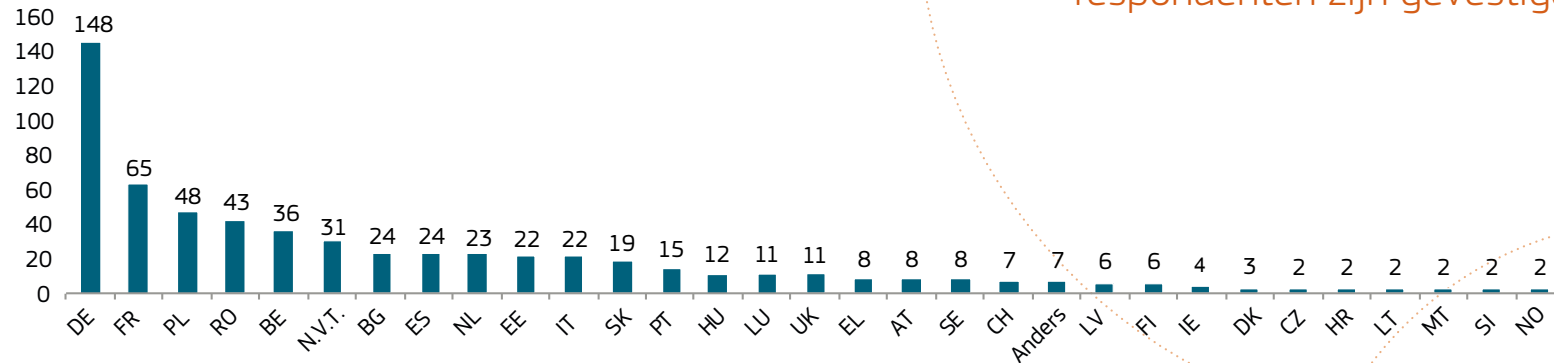
Afbeelding 1: In welke hoedanigheid vult u deze vragenlijst in?

den. Universiteiten en onderzoeksinstanties vormen met 2% van de antwoorden een kleinere groep. Er zijn zes bijdragen van op Europese schaal actieve belangenbehartigingsorganisaties, die daarmee 1% van het totale aantal antwoorden uitmaken.

Tot slot koos een heel klein deel van de respondenten (3%) voor de optie "**een andere hoedanigheid**". In de meeste gevallen leken ze op overheidsinstanties of organisaties in het algemeen, bijvoorbeeld gemeenteraden, stedenbouwkundige agentschappen of Europese groepering voor territoriale samenwerking (EGTS). Sommige particuliere burgers die eerder betrokken waren bij andere

Afbeelding 2 ⁽³⁾: Landen waar respondenten zijn gevestigd

soorten grensoverschrijdende samenwerking kozen er ook voor onder deze categorie te reageren.

Zoals blijkt uit afbeelding 2 komt een hoge concentratie antwoorden uit een beperkt aantal landen. Ongeveer de helft van de antwoorden komt uit slechts vier landen: Duitsland, Frankrijk, Roemenië en Polen. Sommige landen zijn niet goed vertegenwoordigd; in 15 landen bedroeg het aantal respondenten minder dan tien.

De zeer hoge deelname van respondenten uit sommige landen kan deels worden verklaard door het aantal grenzen en de intensiteit van de grensoverschrijdende samenwerkingsactiviteiten en financiering. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn voor Duitsland,

dat met negen landen landsgrenzen deelt, aan 12 Interreg-A-programma's deelneemt en een aanzienlijk deel van de Interreg-portemonnee aantrekt.

In andere landen, zoals Roemenië, kan het aantal interne grenzen of samenwerkingsprogramma's niet de enige verklaring zijn voor het grote aantal reacties. Grotere deelname kan het gevolg zijn van buitengewone inspanningen op het gebied van communicatie in het land.

DE BAND VAN RESPONDENTEN MET GRENREGIO'S

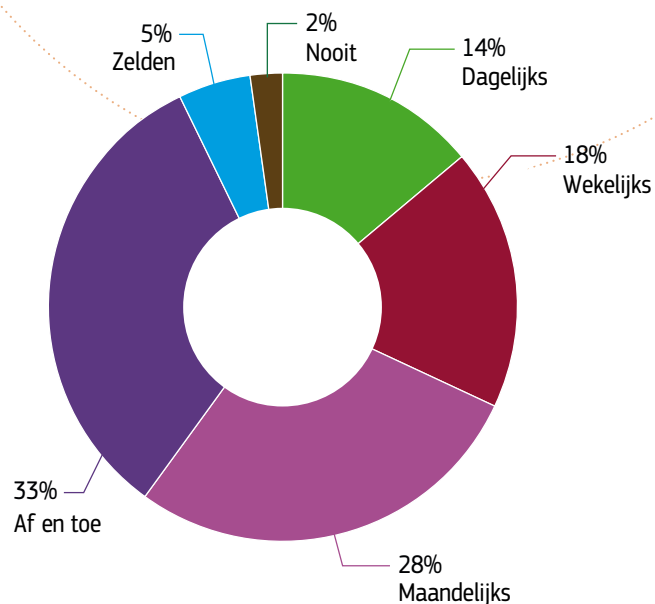
De eerste vragen waren bedoeld om het profiel van de respondenten, en met name hun

relatie met EU-grenzen, vast te stellen. Zoals verwacht zijn de deelnemers tamelijk bekend met EU-grenzen:

- ⊕ Meer dan **acht op de tien particuliere burgers** en ondernemingen die op de raadpleging hebben gereageerd **zijn ofwel bewoner van of gevestigd in een grensregio** (84%).
- ⊕ Meer dan **zes op de tien organisaties is gespecialiseerd in grensoverschrijdende samenwerking** of actief in een gebied waar zij **bijdragen aan het verlichten van grensobstakels** (64%); 29% zegt dit niet te doen en de rest heeft deze vraag niet beantwoord.

Afbeelding 3: Frequentie waarmee grenzen worden overgestoken

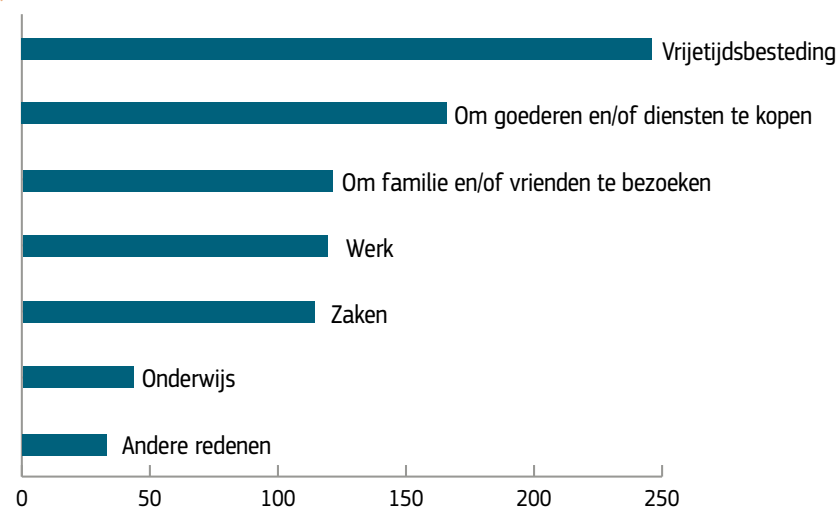
Voor particuliere burgers, zelfstandigen en ondernemingen: hoe vaak gaat u de grens over?

Respondenten konden in de vragenlijst ook aangeven hoe vaak en waarom zij de grens overgaan als particuliere burgers, zelfstandige of voor zaken. Uit de resultaten in afbeelding 3 blijkt dat respondenten heel mobiel zijn over de grens.

Afbeelding 4: Redenen om de grens over te gaan

Waarom gaat u de grens over?

Ruim de helft van de respondenten gaat de grens minstens één keer per maand over. Ongeveer één op de drie doet dit één keer per week of vaker. Slechts 7% gaat de grens zelden tot nooit over. Met andere woorden, meer dan negen op de tien responden-

ten heeft minstens een paar maal per jaar interactie met de andere kant van de grens. Deze hoge mate van mobiliteit⁽⁴⁾ bevestigt dat grensoverschrijdende aangelegenheden relevant zijn voor het dagelijks leven van de respondenten.

De reden waarom ze de grens overgaan, is eveneens belangrijke informatie. Particuliere burgers, ondernemingen en organisaties werden verzocht uit meerdere redenen aan te geven waarom zij gewoonlijk de grens over gaan; hierdoor komt het totaal niet overeen met de 623.

De meest voorkomende reden om de grens over te gaan is vrijetijdsbesteding en toerisme, wat door bijna twee op de vijf respondenten werd genoemd. Deze categorie bevat toeristische uitstapjes of hobby's.

De op één na meest voorkomende reden om de grens over te gaan, is om goederen en/of diensten te kopen, wat door meer dan één op de vier respondenten werd genoemd. In de vragenlijst was aangegeven dat deze categorie ook het gebruik van diensten als medische zorg omvatte.

Bezoeken van vrienden en/of familie was een reden om de grens over te gaan voor ongeveer één op de vijf respondenten, wat het belang van grensoverschrijdende mobiliteit voor sociale interactie benadrukt.

Werk, zaken en vooral onderwijs komen relatief minder vaak voor als reden. Maar als deze drie categorieën worden samengevoegd (en gezien het feit dat respondenten meerdere redenen voor hun reizen konden aanvinken) blijkt dat vier op de tien ten minste één van deze drie redenen aangaf om de grens over te gaan. Bij de categorie "om andere redenen" waren activiteiten in de meeste gevallen ofwel sterk gerelateerd aan de categorie werkgelegenheid of vallen velen ze daaronder.

Met betrekking tot het **algemeen op de hoogte zijn van grensoverschrijdende samenwerkingsactiviteiten** lijken de respondenten goed op de hoogte te zijn, waarbij 89% zegt dat ze op de hoogte zijn van dergelijke activiteiten in hun regio en 11% zegt daar niet van op de hoogte te zijn. Hoewel een kleiner deel van hen (81%) zegt specifiek over Europese territoriale samenwerking of Interreg te hebben gehoord, is dit nog steeds een hoog percentage⁽⁵⁾.

Een verklaring voor het feit dat men zo goed op de hoogte blijkt, is dat een aanzienlijk aantal respondenten vermeldt op de een of andere manier betrokken te zijn geweest bij een grensoverschrijdende structuur. Dit zijn onder andere organisaties die met grensoverschrijdende samenwerking in het algemeen werken en instellingen die rechtstreeks betrokken zijn bij het beheer van Interreg-programma's.

HOOFDSTUK 3

Aangetroffen obstakels

Een van de belangrijkste doelstellingen van de openbare online raadpleging was om opvattingen over grensobstakels te verzamelen, samen met suggesties hoe deze kunnen worden weggenomen. Daarom waren de vragen waarbij respondenten relevante obstakels in hun regio konden aangeven erg belangrijk.

Deze analyse wordt in drie stappen gepresenteerd: eerst wordt er een algemeen overzicht van de antwoorden gepresenteerd. Daarna worden er trends geobserveerd door het profiel van de respondenten aan een bepaald antwoord te koppelen. Tot slot volgt in hoofdstuk vier een nauwkeurigere analyse van alle

categorieën obstakels, met een afzonderlijke presentatie van zowel de uitingsvorm van het obstakel als de voorgestelde oplossing.

FREQUENTIE VAN HET OBSTAKEL

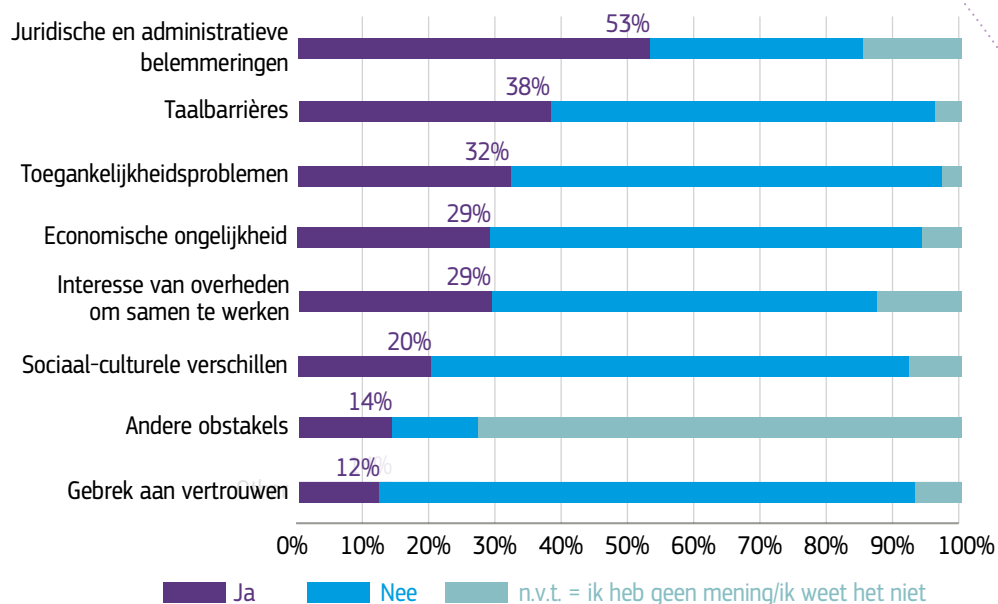
Zoals blijkt uit afbeelding 5, noemen respondenten juridische en administratieve belemmeringen over het algemeen als hun belangrijkste grensobstakel: ruim de helft van de respondenten ziet dit als een relevant obstakel in hun regio. Hierop volgen taalbarrières: meer dan één op de drie respondenten vond dit relevant. Direct hierna worden ook toe-

gankelijkheidsproblemen door bijna één op de drie als een obstakel genoemd.

Deze top drie wordt op de voet gevolgd door interesse van overheden om samen te werken en economische ongelijkheid, waarbij beide obstakels door 29% van de respondenten werd genoemd. Ter vergelijking worden sociaal-culturele verschillen en gebrek aan vertrouwen als minder belangrijk gezien, hoewel deze door respectievelijk 20% en 12% van de respondenten wordt genoemd.

De meeste antwoorden in de categorie “andere obstakels” hebben betrekking op aspecten die

Afbeelding 5: Relevantie en frequentie van de obstakels

Tabel 1: Soort respondenten en geselecteerde obstakels

Soort respondent	Toegankelijkheidsproblemen	Taalbarrières	Juridische en administratieve belemmeringen	Gebrek aan vertrouwen	Economische ongelijkheid	Sociaal-culturele verschillen	Interesse van overheden om samen te werken
Als particuliere burger	30%	28%	47%	12%	33%	17%	37%
Namens een particuliere onderneming	9%	31%	33%	9%	20%	27%	18%
Namens een overheidsinstantie	41%	52%	59%	10%	22%	23%	14%
Namens een organisatie	36%	53%	79%	20%	35%	27%	31%

in verband kunnen worden gebracht met de vooraf gedefinieerde categorieën, vooral toegankelijkheidsproblemen, uiteenlopende juridische en administratieve belemmeringen en een gebrek aan interesse in grensoverschrijdende samenwerking. Sommige antwoorden in de categorie “andere obstakels” kunnen ook als transversale aangelegenheden worden beschouwd, zoals het gebrek aan toegang tot informatie, een gebrek aan een gemeenschappelijke structuur voor grensoverschrijdende samenwerking en beperkte toegang tot grensoverschrijdende gegevens. Andere kwesties zijn gerelateerd aan media/ICT zoals geoblocking, roamingkosten en een gebrek aan grensoverschrijdende mediakanalen.

OBSTAKELS VOLGENS BREDE CATEGORIEËN RESPONDENTEN

Nadere beschouwing van de resultaten leert dat sommige obstakels vaker worden genoemd door bepaalde categorieën respondenten, op basis van drie verschillende dimensies:

CATEGORIE RESPONDENT

De eerste dimensie is de link tussen het soort respondenten (met name particuliere burgers, ondernemingen, organisaties en overheidsinstanties) en de keuze van relevante obstakels.

Zoals weergegeven in de bovenstaande tabel **zijn er een aantal interessante variaties te zien**, bijvoorbeeld:

- ⊕ Toegankelijkheidsproblemen wordt door minder dan één op de tien ondernemingen als obstakel genoemd terwijl particuliere burgers, overheidsinstanties en organisaties hier een grotere nadruk op leggen.
- ⊕ Taalbarrières worden in vergelijking met particuliere burgers en ondernemingen vaker door organisaties en overheidsinstanties genoemd.

- ⊕ Juridische en administratieve belemmeringen zijn meer van toepassing op particuliere burgers, overheidsinstanties en organisaties dan op bedrijven.
- ⊕ Particuliere burgers en organisaties zijn kritischer over het gebrek aan interesse bij overheden om samen te werken dan ondernemingen en de overheidsinstanties zelf.

FREQUENTIE WAARMEE GRENZEN WORDEN OVERGEGAAN⁽⁶⁾

Je kunt de resultaten ook bekijken door een analyse te maken van de relatie tussen de

geselecteerde obstakels en de frequentie waarmee de grenzen worden overgegaan.

Uit de onderstaande tabel kan worden afgeleid dat **hoe vaker iemand de grens overgaat, hoe minder snel hij/zij gebrek aan vertrouwen als obstakel in de grensregio noemt**. Dezelfde logica is met een paar kleine afwijkingen van toepassing op taalbarrières en sociaal-culturele verschillen. Dit moet echter met enige terughoudendheid worden geïnterpreteerd, omdat de aanwezigheid of de "richting" van causaliteit niet kan worden vastgesteld. Vinden mensen taal bijvoorbeeld minder een obstakel omdat zij de grens vaker over gaan (en de taal van

de burens dus machtig zijn)? Of steken zij de grens juist vaker over omdat zij geen last hebben van taalbarrières? Deze trends zijn in ieder geval zichtbaar en leiden tot vragen.

Daartegenover staat dat **hoe vaker iemand de grens overgaat, hoe eerder hij/zij geneigd is juridische en administratieve belemmeringen als obstakels in de grensregio's te noemen**. Een mogelijke interpretatie is dat de frequentie waarmee wordt gereisd de kans vergroot om tegen dergelijke obstakels aan te lopen, met andere woorden, obstakels van deze aard worden ervaren wanneer de mobiliteit over de grens hoger is en vaker voorkomt⁽⁷⁾.

Tabel 2: Frequentie waarmee grenzen worden overgestoken en geselecteerde obstakels

	Toegankelijkheidsproblemen	Taalbarrières	Juridische en administratieve belemmeringen	Gebrek aan vertrouwen	Economische ongelijkheid	Sociaal-culturele verschillen	Interesse van overheden om samen te werken
Frequentie waarmee grenzen worden overgestoken							
Dagelijks	40%	19%	69%	4%	44%	15%	37%
Wekelijks	32%	29%	65%	4%	35%	13%	37%
Maandelijks	24%	28%	42%	10%	25%	19%	29%
Af en toe	24%	31%	29%	16%	28%	17%	33%
Zelden of nooit	31%	38%	35%	27%	35%	38%	46%

Tabel 3: Doel waarvoor grenzen worden overgegaan en geselecteerde obstakels

Doel waarvoor grenzen worden overgegaan	Toegankelijkheidsproblemen	Taalbarrières	Juridische en administratieve belemmeringen	Gebrek aan vertrouwen	Economische ongelijkheid	Sociaal-culturele verschillen	Interesse van overheden om samen te werken
Werk	36%	29%	55%	11%	35%	13%	29%
Zaken	26%	32%	54%	13%	32%	20%	32%
Onderwijs	30%	28%	53%	9%	40%	23%	30%
Om goederen en/of diensten te kopen	24%	27%	52%	10%	28%	19%	32%
Om vrienden en/of familie te bezoeken	34%	28%	53%	7%	30%	16%	41%
Vrijtijdsbesteding	25%	28%	46%	12%	28%	18%	32%

De relatie tussen de frequentie waarop de grens wordt overgegaan en toegankelijkheidsproblemen, economische ongelijkheid of de interesse van overheden om samen te werken, valt moeilijker te interpreteren omdat dit niet zo duidelijk en lineair ligt.

WAAROM WORDEN GRENZEN OVERGEGAAN⁽⁸⁾

Tot slot is het interessant om obstakels die de respondenten hebben geselecteerd te vergelijken met de reden waarom ze grenzen overgaan.

Vanuit dit gezichtspunt zijn variaties minder duidelijk, hoewel er wel bepaalde algemene observaties te maken zijn.

- ⊕ Juridische en administratieve belemmeringen lijken vaker te worden gevoeld door alle categorieën respondenten en zijn slechts iets minder relevant voor mensen die de grens oversteken voor vrijetijdsbesteding.
- ⊕ Gebrek aan vertrouwen wordt over het algemeen als minder relevant obstakel

beschouwd, en zelfs nog minder voor respondenten die de grens oversteken om vrienden en/of familie te bezoeken.

- ⊕ Respondenten die grens om deze reden overgaan, zijn, meer nog dan de andere categorieën, geneigd te zeggen dat (het gebrek aan) interesse van overheden om samen te werken een obstakel is.

HOOFDSTUK 4

Beschrijving van de obstakels en voorgestelde oplossingen

In de vragenlijst werd respondenten gevraagd een reeks open vragen te beantwoorden over de obstakels die in grensregio's konden voorkomen bij grensoverschrijdende interacties.

Iedere respondent kon maximaal drie obstakels selecteren die volgens hen de meeste problemen veroorzaken, en deze voorzien van een toelichting en omschrijving van de vorm die dit obstakel aannam en de invloed ervan op hun leven. Er konden ook suggesties voor oplossingen worden aangedragen. In dit hoofdstuk worden deze aspecten geanalyseerd.

Er dient te worden opgemerkt dat dit deel van de vragen optioneel was voor de respondenten. Het aantal toelichtingen wijkt daardoor af per soort obstakel. Eén op de vier respondenten heeft bijvoorbeeld toelichting gegeven op concrete voorvallen van juridische en administratieve belemmeringen, terwijl maar één op de tien een nauwkeurige vermelding heeft gemaakt en oplossingen heeft aangevoerd voor (het gebrek aan) interesse van overheden om samen te werken, terwijl dit toch door 29% van de respondenten als relevant werd beschouwd.

JURIDISCHE EN ADMINISTRatieve BELEMNERINGEN

Zoals hierboven vermeld, worden juridische en administratieve belemmeringen als meest voorkomende obstakel genoemd en worden deze door meer dan de helft (53%) van alle respondenten als relevant beschouwd.

Obstakels

Een opvallend kenmerk van de antwoorden is dat werk als algemeen onderwerp van groot belang lijkt met betrekking tot juridische en adminis-

tratieve belemmeringen. **Blijkens respondenten maken juridische en administratieve belemmeringen het moeilijker om aan de ene kant van de grens te werken en aan de ene kant te wonen.**

Deze kwestie heeft betrekking op een aantal aspecten. Een van de meest genoemde zaken is het **gebrek aan erkenning van onderwijs en diploma's**. Ondanks de geboekte vooruitgang bij de harmonisatie op dit gebied zeggen werkzoekenden dat zij vaak te maken hebben met een gebrek aan kennis over buitenlandse opleidingen van de kant van werkgevers. Sommigen gaan zelfs zover dat ze het feitelijke discriminatie noemen voor toegang tot banen aan de andere kant van de grens.

Verschillen in sociale zekerheids-, pensioen- en belastingstelsels worden ook vaak genoemd als zware last op mensen die over de grens werken. In sommige gevallen brengt het werknemers in het nadeel omdat de moeilijkheden bij het aanvragen van uitkeringen of verschillende aan belasting-gerelateerde kwesties tot een hoge mate van onzekerheid voor de betrokken personen leiden.

De **algemene complexiteit van administratieve procedures** is op zichzelf een veelzeggend aspect dat als ontmoedigend wordt beschreven voor particuliere burgers om voor werk de grens over te gaan. Respondenten benadrukken soms het gebrek aan kennis van werknemers betreffende de regels die over de grens van toepassing zijn en overheden die niet bekend zijn met situaties die betrekking hebben op grensarbeiders. Hoewel dit meer in het algemeen kan worden toegeschreven aan een transversale kwestie van een gebrek aan informatie, wordt het toch nog steeds vaak genoemd als specifiek administratief of juridisch obstakel.

Andere meer specifieke regelgevingskwesties die door sommige respondenten werden genoemd, zijn onder andere regels die het gebruik van telewerkvoorzieningen door grensarbeiders tegenwerken, waardoor ze worden achtergesteld ten opzichte van binnenlandse werknemers.

Toch moet ook worden vermeld dat een aantal antwoorden erop wijzen dat grensarbeiders in een voordelige situatie zitten omdat hun mobiliteit de toegang tot bepaalde open-

bare diensten, zoals gezondheidszorg aan beide zijden van de grens mogelijk maakt.

“Door de verschillende stelsels voor belasting en sociale zekerheid vallen individuele personen tussen de twee systemen. Door verschillende wetgeving ontstaan er situaties waarin een werknemer zichzelf in beide landen beroofd ziet van voordelen waar onderdanen van beide landen recht op hebben.”⁽⁹⁾

“Juridische en administratieve belemmeringen moedigen mensen niet aan om in een naburige regio te gaan werken. Alle extra administratie met betrekking tot sociale zekerheid, belasting, enz. vergt veel van grensarbeiders.”

“Sommige diploma's die in het thuisland worden erkend, zijn in het buurland niet geldig, waardoor het niet mogelijk is hetzelfde beroep uit te oefenen of waardoor er kosten moeten worden gemaakt om het desbetreffende certificaat in het buurland te behalen.”

Werkgelegenheid is echter niet het enige gebied waar moeilijkheden ontstaan door juridische en administratieve belemmeringen. **Ook bedrijven en ondernemers worden geconfronteerd met deze belemmeringen**, al wordt dit onderwerp maar half zo vaak genoemd als werkgelegenheid. (Dit kan echter komen doordat individuele burgers ongeveer de helft van de antwoorden van de raadpleging vertegenwoordigen.) **Verschillen in technische normen en regelgeving voor producten en voor bepaalde diensten vormen de facto belemmeringen voor toegang tot bepaalde markten over de grens.**

Bedrijven zien de kwestie van **informatie over en op de hoogte zijn van** juridische en administratieve regels die aan de andere kant van de grens van toepassing zijn (op het gebied van belasting, verzekeringen, ongevallen op de werkplek enz.) als relevant.

“Verschillend sociaal, arbeids-, fiscaal en vennootschapsrecht vormt een belemmering voor grensoverschrijdende activiteiten.”

“Verschillende normen en nationale regelgeving, waaronder nationale keuringseisen (vooral in Duitsland), hinderen grensoverschrijdende handel. [...] Door verschillende informatie-eisen voor verpakkingen van medische producten kunnen sommige verpakkingen niet worden gebruikt, zelfs als de taalvereisten overeenkomen (bijv. Zweden/Finland). Langdurige goedkeuringsprocedures vormen ook barrières.”

“Door juridische en technische verschillen kunnen Franse bedrijven niet reageren op Duitse aanbestedingen.”

Specifieke kwesties van juridische en administratieve aard die het meest worden genoemd en problemen veroorzaken voor alle categorieën respondenten, zijn verschillende stelsels voor belasting en sociale zekerheid, inclusief gezondheidszorg en pensioenstelsels. Deze lijken vooral een belangrijk obstakel voor de mobiliteit van werknemers.

Daarnaast komt uit sommige reacties het gebrek aan harmonisatie tussen nationale systemen, onvoldoende **coördinatie tus-**

sen nationale overheden naar voren, met inbegrip van onverenigbare administratieve regels en problemen bij de overdracht van informatie tussen systemen. Verder worden er opmerkingen gemaakt over **algemene onzekerheid over grensoverschrijdende oplossingen** waarbij mogelijkheden voor bredere en meer gestructureerde samenwerking worden gehinderd door juridische en administratieve verschillen, of waarbij de grensoverschrijdende oplossingen niet voldoende zijn voor alle soorten samenwerking (bijv. Europese groepering voor territoriale samenwerking). Deze kwesties gaan verder dan grensoverschrijdende overheidsinstanties en raken ook nationale, gecentraliseerde aangelegenheden, ook al worden ze blijkbaar het meest acuut gevoeld door mensen in de grensregio's die actief voor diverse doeleinden de grens overgaan.

“Als ik bijvoorbeeld mijn baan zou verliezen, zouden de administratieve formaliteiten voor een werkloosheidsuitkering heel veel tijd kosten. Dit geldt voor alle instellingen voor sociale zekerheid, wat op de middellange en lange termijn veel stress oplevert.”

In de reacties worden **juridische belemmeringen ook beschreven als iets dat bewoners van grensregio's als consumenten benadeelt wanneer zij bepaalde goederen aanschaffen of van bepaalde diensten gebruikmaken.** Dit geldt met name voor de volgende sectoren:

- ⊕ **Banken:** ongunstige voorwaarden om bankrekeningen te openen, toegang tot consumptief krediet, verzekeringen, hypotheek voor onroerende goederen, enz. aan de andere kant van de grens, of het niet-aanvaarden van bepaalde betaalmiddelen. Sommigen zeggen dat je een bankrekening aan beide zijden van de grens moet hebben voor je dagelijks leven als grensburger;
- ⊕ **Telecommunicatie en post:** roamingkosten voor mobiele telefoons, belemmeringen voor toegang tot buitenlandse abonnementen voor mobiele telefoonverbindingen, speciale nummers die niet over de grens werken, geoblocking van websites, hoge portokosten waarbij geen rekening wordt gehouden met geografische nabijheid;

- ⊕ **Gezondheidszorg:** afwezigheid van ofwel coördinatie of informatie over voorwaarden voor toegang tot gezondheidszorg over de grens;
- ⊕ **Vervoerssector:** verschillende reizigerstarieven en systemen, moeilijkheden bij de aanschaf van een voertuig aan de ene kant van de grens en registratie ervan aan de andere kant.

Sommige mensen noemen ook het gebrek aan overeenkomst voor hulp- en reddingsdiensten om aan beide zijden van de grens te kunnen werken (een ambulance mag bijvoorbeeld niet over de staatsgrenzen om een patiënt naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis te brengen).

Mogelijke oplossingen

Eventuele oplossingen zijn onder andere: **meer convergentie stimuleren in regelgevende kaders of regelingen, meer flexibiliteit en onderlinge afspraken; relevante competentie niveaus versterken; meer informatie voor burgers, bedrijven en organisaties.**

Een aanzienlijk aantal respondenten wijst op verschillen in de tenuitvoerlegging van EU-regels (richtlijnen) die tot juridische en administratieve belemmeringen leiden. Ze pleiten voor **betere coördinatie en harmonisatie van de tenuitvoerlegging van wettelijke regelingen** in grensregio's, bijvoorbeeld door grenseffectbeoordelingen om grotere convergentie te stimuleren.

Ook wordt er om meer **flexibiliteit gevraagd voor de algemene tenuitvoerlegging van nationale/regionale wetgeving** in grensregio's: het idee om een grensregio te 'bevrijden' van nationale wetgeving, of deze aan te passen aan regionale omstandigheden aan de grens, is meermaals voorgesteld. Sommige respondenten vinden dat er voor het vinden van de beste oplossingen voor grensregio's een recht moet zijn om met projecten te experimenteren en ze buiten het nationale regelgevingskader te kunnen uitvoeren, bijvoorbeeld door middel van proefprojecten.

“Om belemmeringen te kunnen verwijderen, moet je alle wettelijke regelingen normaliseren die invloed hebben op beide gebieden. [...] De Europese Commissie

moet duidelijke richtsnoeren opstellen die voor alle landen gelijk zijn.”

“Procedures harmoniseren; meer overeenkomsten tussen lidstaten inzake sociale zekerheid, fiscale regelgeving enz.”

“Adviesorganen moeten worden uitgebreid, deskundigheid moet worden gebundeld om bepaalde kwesties op te lossen en voorgestelde oplossingen moeten worden doorspeeld naar relevante organen (bijv. taskforce grensarbeiders). Het zou mogelijke moeten zijn experimentele clausules in grensgebieden in te voeren. Projecten zouden moeten mogen afwijken van nationale wetgeving of normen.”

“Bepalingen in het kader van Europese wetgeving voor eventuele afwijkingen van nationale wettelijke bepalingen in het belang van verstandige grensoverschrijdende oplossingen op het gebied van regionale ontwikkeling.”

Ook werd de **kwestie van administratieve bevoegdheden** in een paar antwoorden opgeworpen: de **asymmetrie tussen administratieve structuren aan verschillende**

kanten van de grens wordt als obstakel beschouwd voor samenwerking en het vinden van overeenkomsten.

Uit sommige reacties blijkt het belang van verdere ontwikkeling van structuren als Euro-regio's en EGTS'en, door ze meer middelen of meer macht te geven om te handelen. Hoewel sommige respondenten deze entiteiten zien als een bron van mogelijke duurzaamheid in samenwerking over de grens, vinden velen ze te klein van formaat en reikwijdte om alle bestaande uitdagingen en kansen aan te pakken. Er zouden dus nieuwe structuren moeten worden onderzocht.

“Omdat er verschillende probleemgebieden zijn, waarvan sommige langdurige processen en procedures behelzen, lijken goedgeplaatste en goed geïntegreerde grensoverschrijdende instellingen de beste oplossing te kunnen bieden, omdat zij in staat zijn deze kwesties te identificeren, eraan te werken en waar nodig door te sturen. [...] Bepaalde problemen kunnen echter alleen worden opgelost op nationaal of Europees niveau. Subsidiariteit vormt de sleutel.”

Verschillen in de manieren waarop overheden werken en het gebrek aan uitwisseling van informatie worden gezien als problemen die **deels door middel van IT-ontwikkelingen kunnen worden aangepakt**. Verbetering van de informatie-uitwisseling kan procedures vereenvoudigen, lasten op individuele personen verlichten en soms langdurige procedures verkorten. Uitwisseling van goede praktijken in het algemeen werd ook besproken.

“Zelfs als harmonisatie van wetgeving niet mogelijk is, zouden nationale overheden (voor sociale zekerheid bijvoorbeeld) moeten samenwerken om ten minste de administratieve procedures te vereenvoudigen. Misschien dat ook gegevensuitwisseling sommige procedures kan vereenvoudigen.”

“Het opzetten van één kantoor voor het centraliseren van documenten die naar instellingen voor sociale zekerheid in beide landen moeten worden gestuurd zodat mensen niet naar verschillende kantoren hoeven te gaan (alle communicatie tussen instellingen voor sociale zekerheid loopt via ons met soms heel veel heen en weer gepraat en misverstanden).”

Tot slot moet er worden benadrukt dat talrijke obstakels die als juridische en administratieve belemmeringen worden genoemd een **gevolg lijken van een algemeen gebrek aan zowel bewustzijn als informatie** over het “leven” aan de andere kant van de grens. Veel mensen hebben last van het gebrek aan informatie over juridische en administratieve regels, vooral met betrekking tot grensoverschrijdende arbeid. Voorgestelde veranderingen bestaan onder andere uit de ontwikkeling van het bewustzijn en informatiecampagnes. Een ander idee betreft het benoemen of aanwijzen van verantwoordelijken om het publiek in gemeenten en overheidsdiensten te informeren over de mogelijkheden aan de andere kant van de grens. Dit informatieaspect wordt ook duidelijk gekoppeld aan taalbarrières, waarbij het leren van talen, niet alleen voor grensarbeiders, maar ook voor overheden die met hen te maken hebben, wordt beschreven als een manier om toegang tot informatie te verbeteren.

“Duidelijke bewustmakingscampagnes gericht op bedrijven of particuliere burgers. Duidelijke verantwoordelijken voor de aanpak van grensoverschrijdende

kwesties in de diensten van gemeenten en belastingkantoren die contact hebben met het publiek.”

“Om grensarbeiders de mogelijkheid te geven zichzelf vertrouwd te maken met de juridische positie in het land van tewerkstelling, zou het helpen als websites van overheden en invulformulieren in meer dan één taal worden verstrekt, in ieder geval in de grensregio's.”

TAALBARRIÈRES

Over het algemeen wordt taal door 38% van de respondenten gezien als een relevant probleem in grensregio's waarmee het de op één na vaakst genoemde soort obstakel is.

Obstakels

Allereerst moet worden gezegd dat **taal een transversaal obstakel is dat boven de genoemde categorieën in deze openbare raadpleging uitstijgt**. Behalve binnen de speciaal daaraan gewijde categorie wordt er voortdurend aan gerefereerd met betrekking tot andere obstakels en oplossingen. Gebrek aan

kennis van de taal van het buurland wordt bijvoorbeeld beschouwd als aanzienlijk probleem voor de samenwerking tussen overheden en lokale politici. Bijgevolg wordt het soms genoemd in betrekking tot juridische en administratieve belemmeringen of de interesse van overheden om samen te werken. Bovendien worden culturele uitwisselingen en taalcursussen door velen gezien als een manier om cultureel begrip en tolerantie te kweken, terwijl spanning en wantrouwen door het spreken van verschillende talen juist kan toenemen. Derhalve werd dit vaak gekoppeld aan opmerkingen met betrekking tot sociaal-culturele verschillen en gebrek aan vertrouwen. In de meeste gevallen gaven respondenten echter geen beleidsterrein op waar taalbarrières het meest problematisch waren.

Verschillende groepen hebben te maken met de gevolgen van taalbarrières en volgens de respondenten moeten maatregelen hier dus op worden gericht. Sommigen beschouwen de kwestie in een **breed maatschappelijk perspectief**, met nadruk op hoe **taalbarrières interactie in het dagelijks leven kunnen beperken**, bijvoorbeeld het gebrek aan betrokkenheid

in gemeenschapsacties of het civiele leven. Anderen leggen juist meer nadruk op **taalbarrières in de professionele wereld**, gericht op de mogelijkheden voor grotere mobiliteit van personeel in grensregio's. In dit kader wordt onvoldoende beheersing van technische woordenschat in de vreemde taal als belangrijkste obstakel gemarkeerd. In een andere categorie reacties geven respondenten aan **dat het uitwisselen van goede praktijken tussen overheden sterk wordt gehinderd** door taalbarrières. Daarom is voor sommige respondenten het versterken van taalvaardigheden bij overheden voor een betere communicatie met burgers en andere overheden een prioriteit.

Mogelijke oplossingen

Oplossingen moeten zowel aan de aanbodzijde (beschikbaarheid van cursussen) als aan de vraagzijde (stimuleren van interesse in het leren van talen) worden gevonden.

De belangrijkste kwestie die werd genoemd, is het gebrek aan mogelijkheden om talen te leren, evenals een vermeend gebrek aan

interesse onder grensbewoners om de buurtaal te leren. Daarom stellen respondenten bijvoorbeeld **meer financiële steun voor cursussen en een leven lang leren van talen** voor. Sommige respondenten leggen de nadruk op werkgerelateerde cursussen met het oog op werkgelegenheidsperspectieven in de buurlanden. Anderen refereren aan het leren van talen op school en in het onderwijssysteem in het algemeen: in dit opzicht zouden Europese klassen of grensoverschrijdende tweetalige scholen kunnen worden gestimuleerd en het leren van de buurtaal in de grensregio's moeten worden ontwikkeld.

Het idee van **taaluitwisselingsprogramma's** kan rekenen op veel steun van een flink aantal respondenten. Deze programma's moeten geschikt zijn voor kinderen en volwassenen. Bovendien wordt er om financiële steun gevraagd om ze toegankelijker te maken voor burgers. Administratieve en overheidsdiensten worden ook genoemd als belangrijk doel voor dergelijke maatregelen en voor het leren van talen in het algemeen als middel om vertrouwen en wederzijds respect te kweken.

Veel respondenten benadrukken dat het **leren van talen samen moet gaan met het ontwikkelen van interesse voor het buurland en begrip voor sociale en culturele normen aldaar**. Daarom beschrijven respondenten het leren van talen als iets waarin ook sociale en culturele vaardigheden moeten worden geïntegreerd.

“Taalvaardigheden moeten worden verbeterd. Van jongs af aan leren moet zijn gericht op tweetaligheid, bijvoorbeeld door gezamenlijke kinderopvang of tweetalige scholen, waarvan de diploma's aan beide kanten worden erkend.”

“Taalprojecten in grensregio's, niet alleen voor kinderen of studenten, maar ook gemakkelijk toegankelijke en betaalbare taalcursussen voor volwassenen. Bedrijven kunnen ook taalfaciliteiten aanbieden aan werknemers of studenten.”

Bovendien zijn taalbarrières volgens respondenten niet alleen afhankelijk van de beschikbaarheid van taalonderwijs, maar zijn ze ook een kwestie van het stimuleren van interesse van burgers voor talen. Velen betreuren het dat sommige grensbewoners

weinig interesse tonen om de buurtaal te leren. **Communicatie over de voordelen van het leren van de taal** van het buurland is hier volgens meerdere deelnemers belangrijk. Sommigen gaan hierin nog verder met het idee om het leren van de buurtaal op school verplicht te stellen, en/of overheden minimale taalnormen te laten hanteren. Veel anderen vechten het vrijwillige karakter van het leren van talen echter niet aan.

In enkele specifieke gevallen wordt het delen van een gedeelde minderheidstaal gepresenteerd als een manier om de gemeenschappelijke grensoverschrijdende identiteit te versterken. Ook heersen er heel verschillende meningen over het gebruik van een derde taal (meestal Engels) voor communicatie in de grensregio's. Waar sommige dit zien als een realistisch alternatief voor het leren van elkaars taal, pleiten anderen voor de noodzaak om het gebruik van de eigen talen in de grensregio's te beschermen.

“Educatieve programma's op de lange termijn voor de verbetering van taalvaardigheden, zichtbare voordelen voor het begrijpen van de burens (statistieken met situaties op de arbeidsmarkt, voorspelling

welke vaardigheden in de arbeidsmarkt nodig zijn, vrije toegang tot gegevens voor burgers.”

“Het leren van de buurtaal zou verplicht moeten worden op alle scholen in de grensregio's (bijv. binnen 50 km van de grens) om ten minste de basis van de taal machtig te worden. Daarnaast is het de taak van de media om mensen in contact te brengen met de buurtaal, ze moeten de voordelen laten zien om deze te leren en in de grensregio regelmatig een groot aantal radio- en tv-programma's in die taal uitzenden. Er moet regelmatig contact tussen leraren, leerlingen en studenten zijn.”

TOEGANKELIJKHEIDSPROBLEMEN

Toegankelijkheidsproblemen zijn het op twee na meest genoemde obstakel (relevant voor 32% van de respondenten).

Obstakels

Net als juridische en administratieve belemmeringen hebben toegankelijkheidsproblemen geleid tot

een heel groot aantal toelichtingen als reactie op de open vragen: één op de drie respondenten is hier verder op ingegaan met een beschrijving van de invloed op hun dagelijks leven en met oplossingen.

De belangrijkste kwesties waren:

- ⊕ gebrek aan infrastructuur;
- ⊕ lage kwaliteit/veiligheid van infrastructuur, onvoldoende verbeteringen en onderhoud;
- ⊕ gebrek aan geïntegreerde stelsels voor openbaar vervoer aan de grens;
- ⊕ gebrek aan aansluitingen (met name op het spoor) en lage frequentie van de aansluitingen;
- ⊕ verschillende regels en normen met betrekking tot vervoer;
- ⊕ files en lang onderweg zijn van het huis naar het werk en omgekeerd;
- ⊕ kosten om de grens over te steken.

Gebrek aan vervoersaansluitingen wordt in verschillende contexten genoemd, hoewel er een fundamenteel verschil is: in sommige gevallen is er behoefte aan **betere infrastructuur/meer overgangen** om slechte integratie en beperkte toegang van de grensregio's te overwinnen (bijvoorbeeld

natuurlijke grenzen als rivieren en bergen). In deze situaties is fysieke toegang een zeer fundamenteel probleem dat de andere grensoverschrijdende interacties beïnvloedt. In andere gevallen wordt interactie over de grens niet beïnvloed door natuurlijke obstakels, **maar leidt de hogere mate van interactie tot een nog grotere behoefte op het gebied van vervoer en aansluitingen** (zoals een groot aantal forenzen maar beperkte verbindingen in het openbaar vervoer).

Een veel voorkomend onderwerp gaat over **geïntegreerde diensten voor openbaar vervoer** in grensregio's, wat een van de belangrijkste problemen is waarmee respondenten in hun dagelijks leven worden geconfronteerd. Dat verschillende diensten voor openbaar vervoer los van elkaar functioneren, zonder rekening te houden met wat er over de grens gebeurt, is iets wat vaak wordt genoemd. Respondenten koppelen veel obstakels voor geïntegreerde diensten voor openbaar vervoer aan de complexiteit van regels, wetgeving en administratieve procedures die samenwerking verhinderen. Sommigen benadrukken dat **marktwerking vaak leidt tot een bepaalde mate van vervoersdiensten die niet aan de**

behoefte van sommige bewoners van grensregio's kan voldoen, waardoor hun auto het enige haalbare middel van vervoer over de grens wordt.

Ook worden verschillende netwerken besproken: sommigen richten zich voornamelijk op weg- en spoorwegnetwerken die grote steden met elkaar verbinden en anderen refereren aan secundaire netwerken en meer lokale aansluitingen. In toelichtingen wordt zowel het **onvoldoende aantal verbindingen als de slechte kwaliteit van infrastructuur en hoe deze wordt onderhouden benadrukt. De staat van de infrastructuur en de vervoersmogelijkheden worden ook besproken naast klachten over files en lang onderweg zijn van het huis naar het werk en omgekeerd.** Grenscontroles en procedures worden als obstakels genoemd die tot langere reistijden leiden. Daarnaast noemt een aantal mensen de veiligheid op de wegen.

Het **kostenaspect is ook belangrijk voor respondenten** die het te duur vinden om frequent over de grens te reizen. Dit geldt met name voor grensregio's waar investeringen voor infrastructuur op grote schaal

zijn gemaakt (bijvoorbeeld het Kanaal tussen het VK en Frankrijk/België, en tunnels in berggebieden). Weer wordt marktwerking gebruikt om de hoge prijzen te verklaren die niet overeenkomen met de behoeften van frequente reizigers en draagt dit in feite bij aan minder interactie over de grens.

“Een groot aantal inwoners van Lubawka werkt in de Tsjechische Republiek en hun problemen zijn opgelost door hun werkgevers die voor transport uit Lubawka zorgen. Deze oplossing geldt echter niet voor toeristen. Ook al is er 's zomers een spoorverbinding, buiten deze periode is er alleen een bus. Er zijn niet voldoende verbindingen.”

“Toegankelijkheid: openbaar vervoer stopt meestal bij de grens, wat betekent dat toegang tot het buurland een obstakel is. Je kunt een trein- of busverbinding gebruiken, maar die zijn niet altijd betrouwbaar.”

“Vervoersverbindingen zijn hier veel slechter dan binnen de landen zelf. Er zijn geen rechtstreekse spoor- of busverbindingen tussen Freiburg en Colmar,

een situatie die ondenkbaar zou zijn voor twee steden die zo dicht bij elkaar zouden liggen in hetzelfde land. Grensoverschrijdende spoorverbindingen zouden niet alleen vanuit het oogpunt van kosten/baten moeten worden beoordeeld. Ze kunnen ook voor een hefboomeffect zorgen; ze zijn bijvoorbeeld de enige manier waarop bijvoorbeeld jonge Fransen naar Duitsland kunnen forenzen.”

Mogelijke oplossingen

Veel van de voorgestelde oplossingen zijn gebaseerd op het centrale idee van openbare investeringen in vervoersverbindingen en infrastructuur en op (financiële) overheidssteun om de kosten voor toegang tot de andere kant van de grens te verlagen. Sommige respondenten refereren aan EU-projecten en doelstellingen, bijvoorbeeld de ontwikkeling van TEN-T-corridors in grensregio's.

Respondenten benadrukken de behoefte om **na te denken over vervoer tussen landen op een geïntegreerde manier**, met functionele gebieden over de grenzen.

Grensoverschrijdende strategieën, adequate planning en coördinatie tussen hoofdrolspelers vormen de kern van heel wat voorstellen. Respondenten uiten ook de wens voor particuliere initiatieven tussen nationale vervoersmaatschappijen, vervoerders of bijvoorbeeld in de toeristische sector, en de ontwikkeling van meer publiek-private partnerschappen om fysieke toegang te verbeteren.

Er werden veel juridische en administratieve elementen geïdentificeerd als oorzaak van moeilijkheden om betere fysieke toegang te bieden, zoals het gebrek aan geharmoniseerde normen of grensoverschrijdende oplossingen voor vervoerbewijzen.

“Steun van EU-fondsen zou vooral moeten worden gericht op fundamentele opbouw van de verouderde infrastructuur in grensregio's aan beide zijden van de grens.”

“Diensten voor openbaar vervoer (bus en trein) moeten over de grens worden gepland. Prijzen moeten worden geharmoniseerd.”

“Vanuit een nationaal/regionaal perspectief worden deze problemen grotendeels veroorzaakt door het lokale openbaarvervoersysteem dat geen rekening houdt met de naburige regio. [...] Een eerste stap in de goede richting zou kunnen bestaan uit de introductie van grensoverschrijdende oplossingen voor vervoerbewijzen en reis-informatie voor het lokale openbaarvervoersnetwerk. Verbeterde coördinatie is afhankelijk van de welwillendheid van vervoersondernemingen en grootschalige exploitanten.”

INTERESSE VAN OVERHEDEN OM SAMEN TE WERKEN

De interesse van overheden om samen te werken is het op drie na vaakst genoemde obstakel en wordt door 29% van de respondenten als relevant beschouwd. Dit onderwerp heeft in de reactie op de open vragen tot aanzienlijk minder opmerkingen en voorstellen geleid dan de andere obstakels.

Obstakels

Lokale overheden en politici worden in deze antwoorden het meest besproken, net als, tot op zekere hoogte, hun regionale tegenhangers. **Allereerst vindt men samenwerking over de grens in grote mate heel afhankelijk van de specifieke lokale context.** Dit betekent dat individuele contacten, de politieke partij en/of de wil van individuele politici een belangrijke rol spelen bij hoeveel er wordt samengewerkt. De geest van samenwerking is dus alles behalve de norm bij overheden en soms is de interesse aan beide zijden van de grens niet in evenwicht.

De fundamentele kwestie die in veel reacties terugkwam is **de indruk dat lokale politici niet echt op de hoogte zijn of overtuigd zijn van de voordelen van grensoverschrijdende samenwerking.**

Het gebrek aan interesse in samenwerking wordt ook verklaard door sociale, culturele en taalkundige verschillen die persoonlijk contact heel moeilijk maken. Het simpele feit dat de buurtaal

en de administratie niet worden begrepen, vormt een obstakel op het niveau van lokale overheden.

Sommige respondenten zeggen dat ze de indruk hebben dat nationale overheden de problemen van grensregio's niet op hun agenda hebben staan of dat grensoverschrijdende kwesties niet genoeg mensen raakt om interesse op nationaal niveau op te wekken.

Mogelijke oplossingen

Sommige oplossingen zijn erop gericht **lokale en regionale politici beter op de hoogte te brengen van voordelen van grensoverschrijdende samenwerking**, bijvoorbeeld door economische analyses en de uitvoering van wetenschappelijk onderzoek naar behoeften aan de grens. Bovendien slaat een aanzienlijk aantal voorgestelde oplossingen op het **stimuleren van banden en uitwisselingen op zowel persoonlijk als administratief vlak** om wederzijds begrip te kweken. Diverse evenementen waarbij relevante belanghebbenden van grensoverschrijdende samenwerking

worden gemengd met lokale en regionale overheden komen uit de discussie naar voren als één manier om vooruitgang te boeken.

In sommige toelichtingen wordt de verantwoordelijkheid op de schouders van burgers en het maatschappelijk middenveld als geheel gelegd, waarbij wordt gezegd dat het aan hen is om de situatie te veranderen en overheidsinstanties meer te interesseren voor grensoverschrijdende samenwerking. Op een bepaalde manier **wordt het gebrek aan interesse van overheidsinstanties voor samenwerking gepresenteerd (in deze antwoorden) als een weerspiegeling van het gebrek aan interesse onder de burgers zelf**. Meer initiatieven op het niveau van de burgers is dus één manier om het probleem aan te pakken. In een paar reacties werd van overheidsinstanties zelfs gezegd dat ze op het maatschappelijk middenveld vooruitlopen, maar zonder echte brede ondersteuning. Er moet echter ook worden gezegd dat andere respondenten juist benadrukken dat er wel burgerinitiatieven bestaan, maar dat ze niet voldoende worden ondersteund door politici en relevante overheden. Ondanks deze discussies en lokale verschillen blijkt er toch

een dynamiek te bestaan tussen het maatschappelijk middenveld en overheden met betrekking tot een algemene wil om samen te werken.

“Op politiek niveau is samenwerking over de grens nog geen feit of automatisme. Grensoverschrijdende activiteiten zijn eerder een “aardig extraatje” dan een onderdeel van de oplossing voor problemen die niemand in zijn eentje kan oplossen. Voorgestelde oplossing: “Communicatie tussen overheden, bijv. door uitwisselingsprogramma's voor personeel, moet worden verbeterd.”

“Te weinig politici zijn overtuigd van de voordelen van samenwerking over de grens.” Voorgestelde oplossing: “Meer animo richting lokale overheden die de voordelen van samenwerking over de grens voor hun lokale gemeenschappen benadrukken.”

“Zet een jaarlijks politiek grensoverschrijdend evenement op.”

“Contacten opzetten en onderhouden wordt meestal gefaciliteerd door maat-

schappelijke organisaties. Het zou goed zijn om ook steun van hogere niveaus te krijgen.”

ECONOMISCHE ONGELIJKHEID

Economische ongelijkheid komt op de vijfde plaats van de meest genoemde obstakels, wat door 29% van de respondenten als relevant wordt beschouwd en waarnaar in ongeveer 15% van de open vragen wordt verwezen.

Obstakels

Economische ongelijkheden worden **vaak als een tweezijdig probleem beschrijven**, d.w.z. dat ze zowel een obstakel als een kans vormen (althans voor bepaalde groepen). Als ze als probleem worden aangemerkt, gaat een van de meest genoemde aspecten over **verschillen in de arbeidsmarkt en lonen**, die de neiging hebben mensen van een kant van de grens aan te trekken, waardoor er eenrichtingsverkeer ontstaat. Tot op zekere hoogte kan dit gunstig zijn voor wat betreft het verminderen van de werkloosheid, maar

daarmee riskeer je ook de andere kant van de grens te benadelen, die daardoor minder aantrekkelijk wordt en mankracht ziet verdwijnen. De verschillen kunnen nog verder worden benadrukt door verschillend fiscaal beleid en verschillende belastingstelsels, die ook een aanzienlijke ongelijkheid op lokaal belastingniveau kunnen scheppen.

Vanuit het perspectief van de consument is een andere belangrijke kwestie het feit dat sommige goederen en diensten aan de ene kant van de grens duurder zijn, wat bewoners aan de andere kant ontmoedigt naar het buurland te reizen. Deze **economische verschillen bevorderen asymmetrisch verkeer** tussen grensregio's en krijgen een leidende rol toegeschreven bij de “terugval” van de handel aan de duurdere kant van de grens. **Ook worden verschillende belasting- en btw-niveaus genoemd als onderdeel van dergelijke economische ongelijkheden.** Voor wat betreft het kopen van goederen en diensten **maken verschillende valuta economische uitwisseling over de grens moeilijker** of ze zorgen voor onzekerheid als gevolg van wisselkoersschommelingen.

Een ander genoemd aspect is het feit dat verschillende economische structuren aan beide kanten van de grens kansen op economische samenwerking beperken en **gedeelde interesse tussen naburige regio's om samen te werken verlaagt als gevolg van verschillende uitdagingen en prioriteiten.**

“De hogere kosten voor levensonderhoud in Griekenland ten opzichte van Bulgarije maakt frequente of langdurige bezoeken in dat land niet mogelijk.”

“Luxemburg heeft een oneerlijk concurrentievoordeel ten opzichte van Frankrijk omdat werkgeverslasten en lasten voor sociale zekerheid onevenredig zijn [...] Hierdoor droogt werkgelegenheid aan de Franse kant van de grens op, omdat grensoverschrijdende bedrijven er systematisch voor kiezen zich in Luxemburg te vestigen.”

“Het is niet gemakkelijk gemeenten of regio's te vinden met dezelfde uitdagingen.”

Mogelijke oplossingen

Wat uit al deze opmerkingen duidelijk naar voren komt, is het bijzonder hoge aantal gevallen (ongeveer één op de vier) **zonder cor-responderende oplossing, en waarbij soms eenvoudigweg wordt geantwoord met “weet niet” of “?”. Respondenten zeggen vaak dat het een moeilijk oplosbaar probleem is, althans op de korte termijn, en/of dat de situatie geleidelijk in evenwicht komt.**

Toch valt er een aantal bredere categorieën oplossingen te identificeren:

- ⊕ **(Gemeenschappelijk) ontwikkelen van de kant van de grens met minder kansen**, lagere lonen, enz. Dit behelst een reeks maatregelen als betere coördinatie tussen onderwijssystemen en behoeften aan personeel, meer nadruk op lokale specialisatiegebieden. Met name het Cohesiebeleid en Interreg worden door sommigen gezien als kanshebbers om convergentie op de lange termijn te bereiken.

- ⊕ **Handelen op nationaal beleid, met name fiscaal beleid met stimulansen** voor ondernemingen en mensen om te verhuizen, en belastingen. In enkele gevallen pleiten respondenten voor meer harmonisatie. Er zijn ook voorstellen gedaan die het voor overheden verplicht maken grensoverschrijdende effectbeoordelingen uit te voeren van de economische consequenties wanneer er wijzigingen worden doorgevoerd in het belasting- of btw-stelsel.

- ⊕ **Door het creëren van compenserende of corrigerende stelsels wanneer discrepanties onvermijdbaar zijn**, zoals een stelsel van fiscale compensatie dat zowel nationaal als grensoverschrijdend is.

“Op dit moment is het heel moeilijk oplossingen voor dit probleem te vinden. Belastingheffing zou de situatie kunnen verlichten.”

“Het zou weinig zin hebben te proberen de economische aantrekkingskracht van Zwitserland te bestrijden. Frankrijk doet er beter aan veelbelovende sectoren te identificeren en het niveau van beroepskwali-

ficaties te verhogen. Ook zou een strategie om het hoger onderwijs in de regio Genevois Français (het gebied rondom Genève en omstreken) te ontwikkelen meer effect hebben op de behoefte van lokale ondernemingen en de oorzaak voor het verlies aan mankracht.”

“Een stelsel voor fiscale compensatie creëren die is gebaseerd op het aantal grensarbeiders of zelfs op hun inkomen.”

SOCIAAL-CULTURELE VERSCHILLEN/GEBREK AAN VERTROUWEN

Sociaal-culturele verschillen en het gebrek aan vertrouwen zijn met respectievelijk 19% en 11% de twee obstakels die respondenten het minst vaak hebben gekozen.

Obstakels

In reactie op de open vragen werden sociaal-culturele verschillen bijna twee keer zo vaak besproken als gebrek aan vertrouwen. **De opmerkingen vertonen veel overeenkomsten en**

worden door de respondenten soms in feite binnen hun eigen categorieën met elkaar gekoppeld, bijvoorbeeld “mentaliteit”, wat uitnodigt tot een gemeenschappelijke analyse.

Over het algemeen wordt het gebrek aan begrip voor verschillende sociaal-culturele context gepresenteerd als een factor die nauw verwant is met gebrek aan vertrouwen in de burens. Ook wordt het **soms eenvoudigweg omschreven als een gebrek aan interesse**. Er wordt vaak verwezen naar onbekendheid met de buurcultuur en -maatschappij. In sommige gevallen wordt bij gebrek aan vertrouwen rechtstreeks verwezen naar iets dat **door de geschiedenis heen is geërfd en wat tijd kost om opnieuw te groeien of te worden opgebouwd**.

Mogelijke oplossingen

De meeste voorgestelde oplossingen behelzen het **ontwikkelen van verschillende soorten uitwisselingen en interculturele/educatieve projecten in uiteenlopende maten en vormen**, bijvoorbeeld kleine intercollegiale projecten

alsmede bredere culturele projecten van jongs af aan om voor meer diepgaande, systematische samenwerking op lange termijn te zorgen. **Ook taal wordt geïdentificeerd als een belangrijke factor om het vertrouwen te versterken en sociaal-culturele verschillen te verminderen**. Daarnaast worden er projecten aanbevolen voor alle leeftijden en alle niveaus, inclusief voor politici en overheidsinstanties. Erasmus/Erasmus+ wordt genoemd als concreet programma dat al een gangmaker is op dit gebied is, maar nog beter kan worden gebruikt om dit probleem op te lossen. Sommige respondenten gaan nog verder door de opzet van een gemeenschappelijke grensoverschrijdende identiteit te creëren door middel van onderwijs over bijvoorbeeld de gemeenschappelijke geschiedenis of cultuur.

Respondenten benadrukken ook **de rol van de media voor het promoten van de buurcultuur**: interesse en nieuwsgierigheid kan worden bevorderd door grensoverschrijdende media te ontwikkelen of door behandeling van grensoverschrijdende kwesties door dergelijke media te vergroten. Ook wordt er gepleit voor algemene informatiecampagnes.

Tot slot worden beide obstakels door sommigen omschreven als heel tijdrovend en moeilijk op te lossen, **maar eenmaal overwonnen, zullen ze bijdragen aan het vinden van oplossingen**, omdat ze tot actievere samenwerking leiden.

“Schep gelegenheden om de burens op alle gebieden te ontmoeten: scholen (uitwisselingen), werk (gemeenschappelijke beroepsopleiding, gemeenschappelijke arbeidsmarkt), vrijetijdsbesteding en privéleven (openbare vieringen).”

“Economische activiteit en investering in grensgebieden bevorderen, meer aandacht voor de lokale media die over actualiteiten in de naburige regio aan de andere kant van de grens schrijven.”

“Meer aanmoediging voor het leren van talen: meer schoolprojecten en excursies naar elkaars land.”

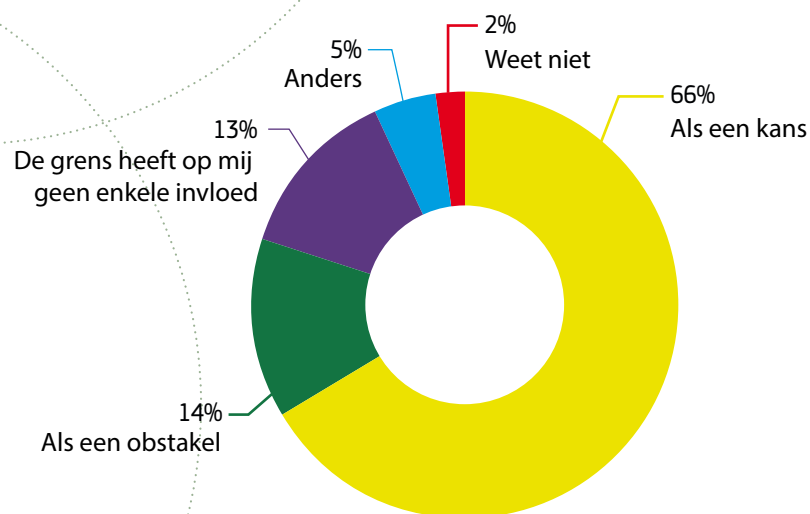
“Grensoverschrijdende tv-uitzendingen (zoals ARTE DE-FR).”

HOOFDSTUK 5

Opvattingen over grensoverschrijdende samenwerking

Afbeelding 6: Hoe ervaart u de grens in uw regio?

Gekoppeld aan verschillende vragen over grensobstakels werd respondenten ook gevraagd hun opvatting te geven over de grens in hun regio, en de ontwikkeling van samenwerking over de grens in de afgelopen tien jaar.

Zoals blijkt uit afbeelding 6 beschouwen twee op de drie respondenten de grens als een kans, het resterende derde deel is verdeeld en ziet het of als een obstakel (14%) of vindt dat de grens geen enkele invloed heeft (13%).

Op de vraag over grensoverschrijdende samenwerking in de regio in de afgelopen tien jaar, blijkt uit afbeelding 7 dat twee derde van de respondenten vindt dat deze is verbeterd, terwijl één op de vijf denkt dat het niet is verbeterd. Bijna een kwart van de respondenten zei het niet te weten.

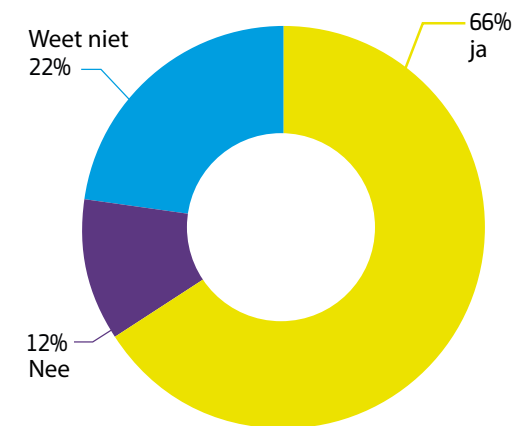
Respondenten werd ook gevraagd hun keuze toe te lichten. De belangrijkste verbeteringen waren:

- ⊕ Er werd meer interesse voor en bewustzijn van de voordelen en de noodzaak tot samenwerking waargenomen, inclusief bijvoorbeeld betere toegang tot grensoverschrijdende gegevens, nauwere banden tussen grensgemeenschappen en meer politieke steun voor samenwerking.
- ⊕ Algemene competenties rond grensoverschrijdende samenwerking, vooral met betrekking tot coördinatie, operationele kwesties/beheer en in sommige gevallen integratie van grensoverschrijdende politieke doelstellingen in "reguliere"/binnenlandse zaken. Ook is er meer samenwerking tussen overheidsinstanties, overeenkomsten en uitwisseling van ideeën en ervaringen,

inclusief studiebezoeken, gegevensuitwisseling, grensoverschrijdende opleidingen en gemeenschappelijke projecten.

- ⊕ Meer grensoverschrijdende evenementen, communicatie over samenwerking over de grens en meer zichtbaarheid rond projecten en programma's. Ook is er meer kennis over de kansen voor grensoverschrijdende projecten naast aanzienlijke ontwikkeling van dergelijke projecten in een reeks gebieden. Partners hebben ervaring opgedaan met samenwerking over de grens en hebben ook de reikwijdte van activiteiten vergroot.
- ⊕ Meer financieringsmogelijkheden en een beter bewustzijn van grensoverschrijdende initiatieven, inclusief EU-financiering, waarbij Interreg bijzonder vaak wordt genoemd als specifieke initiator en gangmaker voor samenwerking in grensregio's.

Afbeelding 7: Is de samenwerking over de grens heen in uw regio in de afgelopen tien jaar verbeterd?

Over het algemeen wordt Interreg vaak genoemd als positieve kracht in grensoverschrijdende samenwerking in heel Europa. Bovendien werd nationale context meermaals gezien als een belangrijke invloed op de voorwaarden voor grensoverschrijdende samenwerking. Toetreding tot het Schengen-gebied en/of toetreding tot de EU worden bijvoorbeeld omschreven als een belangrijke mijlpaal die de voorwaarden voor grensoverschrijdende samenwerking sterk heeft beïnvloed.

Aan de andere kant zijn er nog steeds verbeteringen nodig op de volgende gebieden:

- ⊕ De mate van interesse in grensoverschrijdende samenwerking wordt in sommige gevallen nog als relatief ongelijk tussen de partners omschreven. Enkele opmerkingen gingen over de duurzaamheid van de grensoverschrijdende samenwerking waar de verbinding wel wordt gelegd, maar niet op de lange termijn wordt onderhouden, bijvoorbeeld permanente of ondoelmatige en onvoldoende samenwerkingsstructuren.
- ⊕ Er wordt ook kritiek geuit over financiering waarbij de aanvraagprocedures soms ingewikkeld zijn en financiering voor samenwerkingsprojecten beperkt zijn tot EU-programma's.

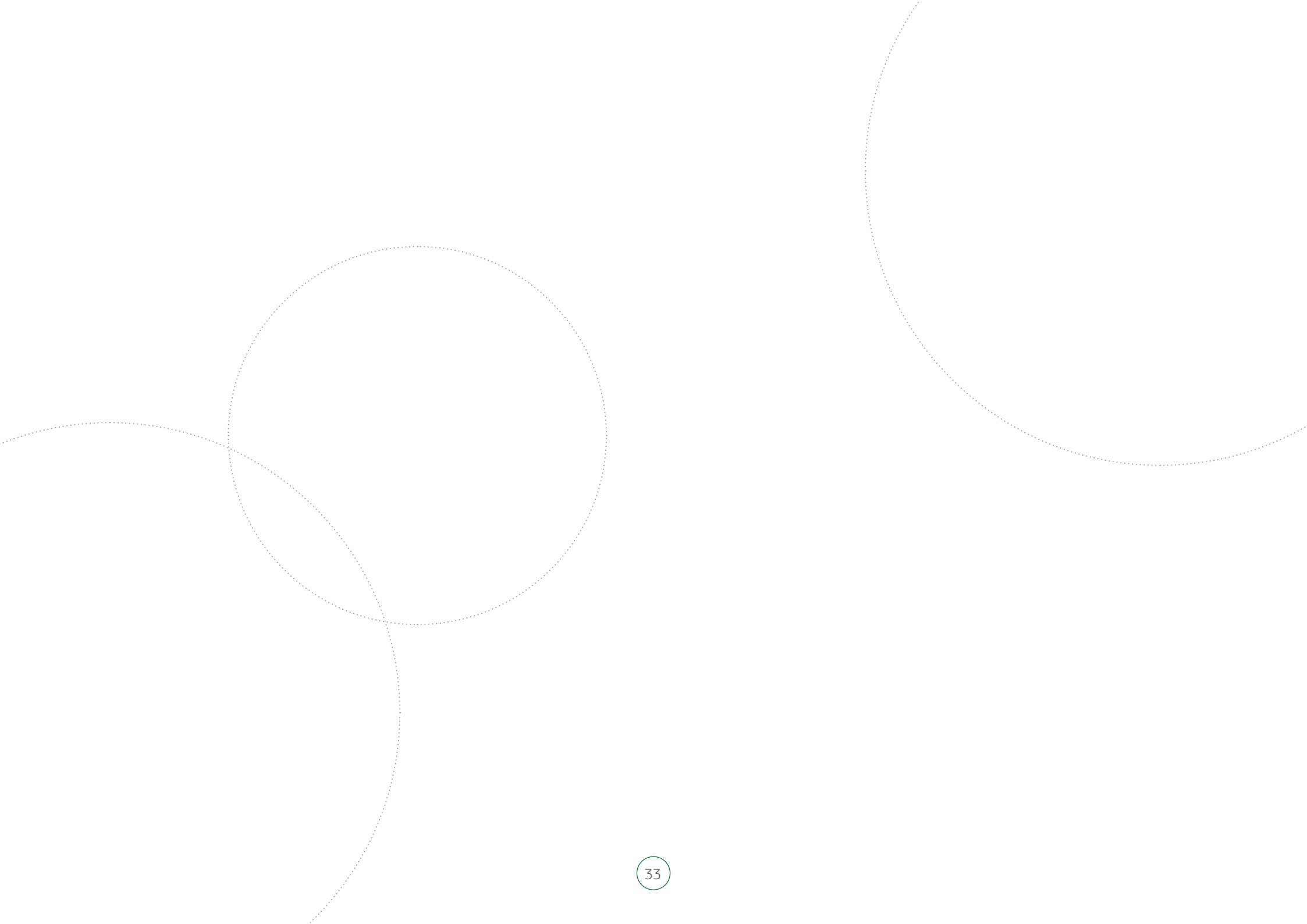
De economische crisis wordt over het algemeen omschreven als negatieve context voor grensoverschrijdende samenwerking. Soms wordt de crisis zelfs genoemd als oorzaak voor een meer “naar binnen gerichte houding”. Er werden ook zorgen geuit over “stagnatie” of zelfs dalende interesse voor grensoverschrijdende samenwerking. Daarnaast verwezen sommige opmerkingen specifiek naar de behoefte aan meer inspanningen tot samenwerking in het bedrijfsleven, om de interne markt aan te vullen.

“Betere analyse van gemeenschappelijke grensoverschrijdende problemen, kwesties en behoeften. Betere coördinatie van Europese, nationale en regionale politieke doelstellingen (verschillende bestuursniveaus). Betere integratie van grensoverschrijdende beleidsdoelstellingen.”

“De verbreding en diversificatie van Interreg gedurende haar 25 jaar van activiteiten heeft ongetwijfeld de grensoverschrijdende samenwerking bij de meeste Europese grenzen enorm verbeterd, maar er moet bij alle grenzen nog steeds een hoop worden gedaan.”

“De gemeente deed niets aan het onderhouden van de internationale verbindingen die ze eerder had opgezet.”

“Samenwerking blijft beperkt tot de invoering van EU-programma's waar een thematische focus voor nodig is. Grote investeringen voor infrastructuur zijn moeilijk te verkrijgen omdat beslissingen hierover door de EU moeten worden gefinancierd. Politieke prioriteiten lijken echter eerder bij meer stedelijke en dichter bevolkte gebieden te liggen.”

HOOFDSTUK 6

Conclusies

Uit deze samenvatting van de resultaten van de door DG Regio uitgevoerde openbare raadpleging blijkt dat **ondanks de bijdragen van Interreg aan de ontwikkeling van grensoverschrijdende samenwerking in de EU, er nog veel obstakels in de grensregio's over zijn die buiten haar directe bereik vallen** en die een veelvoud aan uitdagingen opleveren. Soms zijn ze multidimensionaal waardoor de definitie en herkomst van een obstakel bijvoorbeeld van aard kan verschillen. Zo worden in sommige gevallen ontoereikende grensoverschrij-

dende vervoerssystemen (wat onder de categorie toegankelijkheidsproblemen valt) verklaard door een gebrek aan harmonisatie van technische normen (die onder juridische en administratieve belemmeringen vallen). Een aantal obstakels wordt echter herhaaldelijk genoemd en het is duidelijk dat juridische en administratieve belemmeringen het vaakst worden genoemd, ongeacht de context of het profiel van de respondent.

Toch hebben respondenten heel wat oplossingen voor deze belemmeringen geboden, wat aangeeft dat er op de lange termijn meer kansen moeten zijn om de meeste van deze obstakels te overwinnen of minstens te verzachten. Het grensoverschrijdend overzicht zal zich dus nu richten op een diepere analyse van de grote groep juridische en administratieve belemmeringen. Er zal rekening worden gehouden met de standpunten, ideeën en suggesties die als reactie op deze openbare raadpleging zijn ingediend, samen met ander materiaal dat tijdens dit proces werd verzameld. Het eindresultaat krijgt de vorm

van concrete aanbevelingen over wat er kan worden gedaan om de overgebleven obstakels te overwinnen, in een discussienota die in 2017 moet worden gepresenteerd.

Uit deze openbare raadpleging komt ook naar voren dat taalbarrières en toegankelijkheidsproblemen ook vaak worden genoemd als obstakel. De hoge relevantie van toegankelijkheidsproblemen in deze enquête bevestigt dat het in de grensregio's een must is om aan grensoverschrijdende mobiliteit te werken en dat plannen, beleid en prioriteiten beter moeten worden aangepast aan de specifieke behoeften van deze regio's. Hetzelfde kan worden gezegd van taalbarrières die een terugkerend en transversaal onderwerp vormen. De reacties impliceren dat veel van de obstakels in de grensregio's voortkomen uit een gebrek aan begrip van de buurtalen, wat toegang tot informatie hindert, evenals onvoldoende algemene sociaal-culturele kennis van de naburige maatschappij. Dat herinnert ons aan het feit dat interacties niet in een taalkundig vacuüm plaatsvinden, maar zijn gebaseerd

op persoonlijke uitwisselingen die kunnen worden vergemakkelijkt door talen die vergelijkbaar van aard zijn of door het leren van talen. **Deze overkoepelende onderwerpen moeten worden beschouwd als fundamentele voorwaarden voor de ontwikkeling van grensregio's. Het feit dat ze zo uitgebreid worden besproken in de bijdragen aan deze openbare raadpleging, geeft aan dat ze niet over het hoofd mogen worden gezien en dat samenwerking op dit gebied moet worden gewaarborgd en gestimuleerd.**

Aan de andere kant is het relatief zelden genoemde gebrek aan vertrouwen als obstakel in de grensregio's geruststellend, omdat dit wijst op een goede basis voor grensregio's om vooruitgang te blijven boeken bij samenwerking. **Het feit dat vertrouwen en sociaal-culturele verschillen en taalbarrières minder een probleem vormen voor mensen die de grens regelmatig overgaan, is heel bemoedigend.** Dit suggereert dat meer interactie met de ander kant van de grens hand in hand gaat met een beter

begrip. En al is het moeilijk te zeggen wat er eerst komt, **pleit het er toch voor uitwisselingen zo veel mogelijk te stimuleren.** Dit wordt ook ondersteund door de vaak genoemde oplossing voor een vermeend gebrek aan vertrouwen en sociaal-culturele verschillen, namelijk het deelnemen aan culturele en taalkundige uitwisselingsprojecten.

Uit de raadpleging komt ook naar voren dat een relatief grote groep respondenten het gebrek aan interesse van overheidsinstanties voor grensoverschrijdende samenwerking als een grensobstakel op zichzelf ziet. **Al zou dit slechts een perceptie kunnen zijn in plaats van de werkelijkheid, dan nog zou dit overheidsinstanties die zich met grensoverschrijdende samenwerking bezighouden wakker moeten schudden op het gebied van hun communicatie-inspanningen.** Ook is er behoefte aan meer dialoog tussen verschillende overheidsniveaus, daar er volgens veel reacties een discrepantie wordt waargenomen tussen prioriteiten van grensgemeenschappen en die van hogere niveaus van openbaar bestuur.

De antwoorden op deze raadpleging zijn mogelijk niet verrassend voor mensen die betrokken zijn bij grensoverschrijdende samenwerking. De meeste van de genoemde obstakels zijn al bekend en er worden dagelijks wijdverspreide inspanningen geleverd door een scala aan actoren om ze te overwinnen. Maar als deze resultaten goed worden gebruikt, kunnen ze een constructief uitgangspunt vormen voor een herstart van de discussie over manieren om in de toekomst verder te gaan.

We kunnen ze ook als aanmoediging zien voor toekomstige inspanningen. Het grote aantal obstakels dat samen met bijbehorende voorstellen voor oplossingen wordt genoemd, geeft aan dat er een grote wil is om grensoverschrijdende samenwerking in heel Europa te verbeteren en te intensiveren. DG Regio wil deze beknopte samenvatting dan ook afsluiten door iedereen te bedanken die aan deze waardevolle bijdrage voor deze exercitie heeft deelgenomen.

MEER INFO

Handige links:

Het grensoverschrijdend overzicht:

http://ec.europa.eu/regional_policy/nl/policy/cooperation/european-territorial/cross-border/review/#1

Interreg:

http://ec.europa.eu/regional_policy/nl/policy/cooperation/european-territorial/

VOETNOTEN

- (1) Kijk voor meer informatie over de roadshow met het hoger management op: http://ec.europa.eu/regional_policy/nl/policy/cooperation/european-territorial/cross-border/review/#1
- (2) REGIO-CONSULTATION-BORDER-OBSTACLES@ec.europa.eu
- (3) Van de 38 respondenten die "een ander land" als hun land van vestiging hebben genoemd, of die geen antwoord hebben gegeven:

- zijn zes op Europese schaal actieve organisaties en hoefden daarom geen antwoord te geven;
- gaven 24 in de vakken voor open vragen de naam van een EU-land of een regio of een stad in een EU-land: 4 DE, 4 FR, 4 RO, 2 NL, 2 PL, 2 UK, 1 GR, 1 LV, 1 FI, 1 HU, 1 LT, 1 PT;
- komen vijf van buiten de EU: twee uit de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, één uit de Verenigde Staten, één uit Bosnië en Herzegovina en één uit Georgië;
- gaven drie de naam van een grensoverschrijdende regio/programma: 1 ES/PT, 1 IE/UK, 1 FR/CH.

(4) Dit komt overeen met de resultaten van de Flesch Eurobarometer nr.: 422 waarbij 47% van de ondervraagde bewoners in grensregio's nooit naar de andere kant van de grens zijn gegaan. Kijk voor meer informatie op: http://ec.europa.eu/regional_policy/nl/policy/cooperation/european-territorial/cross-border/#5

(5) Ter vergelijking, Flash Eurobarometer nr.: 422 laat zien dat 31% van de mensen die in EU-grensregio's wonen op de hoogte zijn van door de EU gefinancierde grensoverschrijdende samenwerkingsactiviteiten. Dit kan worden verklaard door het feit dat respondenten van deze openbare raadpleging op vrijwillige basis hebben bijgedragen, terwijl de methodologie van de Eurobarometer

interviews omvat van een willekeurig geselecteerde steekproef van bewoners in grensregio's. In deze openbare raadpleging zegt 19% niet van Europese territoriale samenwerking, of Interreg te hebben gehoord.

- (6) Deze vraag was enkel relevant voor individuele personen (particuliere burgers en zelfstandigen) en ondernemingen.
- (7) Ter vergelijking, uit Flash Eurobarometer nr.: 422 blijkt ook dat er een hoge mate van juridische en administratieve belemmeringen wordt aangegeven door bewoners van grensregio's waar grensoverschrijdende mobiliteit hoog is.
- (8) Deze vraag was enkel relevant voor particuliere burgers en ondernemingen. Redenen om de grens over te gaan, sloten elkaar niet uit; respondenten konden meer dan één reden aangeven.
- (9) Alle citaten in deze brochure zijn voor dit doel vertaald, ongeacht de oorspronkelijke taal waarin het antwoord is gegeven.

WAAR ZIJN EU-PUBLICATIES VERKRIJGBAAR?

Gratis publicaties:

- één exemplaar:
via EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- meerdere exemplaren of posters/kaarten:
bij de vertegenwoordigingen van de Europese Unie (http://ec.europa.eu/represent_nl.htm),
bij de delegaties in niet-EU-landen (http://eeas.europa.eu/delegations/index_nl.htm),
door contact op te nemen met Europe Direct (http://europa.eu/europedirect/index_nl.htm),
door te bellen naar 00 800 6 7 8 9 10 11 (gratis in de hele Europese Unie) (*).

(* De informatie wordt gratis verstrekt en bellen is doorgaans gratis, maar sommige operatoren, telefooncellen of hotels kunnen kosten aanrekenen.

Betaalde publicaties:

- via EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Publicatiebureau

ISBN 978-92-79-57357-6
doi:10.2776/56747